

Tutkintokoulutukseen valmentavan (TUVA) koulutuksen kehittäminen

1) Tiivistelmä

Yhtenäistetään TUVA-koulutuksen rahoitus kolmen rahoitusmallin mukaisesta rahoituksesta omaksi kokonaisuudekseen. Muutetaan nykyistä rahoituslainsäädäntöä lastensuojelulain mukaisesti sijoitettujen nuorten TUVA-koulutuksesta aiheutuneiden kustannusten korvaamiseksi.

Selvitetään TUVA-koulutuksesta saadut kokemukset ja lainsäädännön toimivuus mukaan lukien järjestäjäverkko sekä vaikeimmin vammaisten koulutusmahdollisuudet. Uudistetaan TUVA-koulutusta koskevaa lainsäädäntöä ja mahdollisesti muutakin lainsäädäntöä selvityksen perusteella siten, että se yhdenmukaistaa eri opiskelijoiden saamia palveluja ja tukee koulutuksen järjestäjien yhteistyötä eri koulutusmuotojen kesken sekä koulutuksen hankintaa.

2) Johdanto ja tausta

Tutkintokoulutukseen valmentava koulutus

Osana oppivelvollisuuden laajentamista otettiin 1.8.2022 alkaen käyttöön uusi perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen välisen nivelvaiheen koulutus. Tutkintokoulutukseen valmentava koulutus (TUVA) yhdisti aiemmat perusopetuksen lisäopetuksen (ns. kymppiluokka), lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen (LUVA) ja ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen (VALMA).

TUVA-koulutuksessa voi suorittaa oppivelvollisuutta ja sen tavoitteena on mahdollisimman joustava siirtymävaihe perusopetuksen ja toisen asteen tutkintokoulutusten välille. Oppivelvollisuusikäisten lisäksi TUVA on tarkoitettu myös muille jatko-opintovalmiuksia tarvitseville henkilöille, kuten maahanmuuttajille ja aikuisopiskelijoille. Syksyllä 2022 TUVA-koulutukseen osallistui 8 055 henkilöä, joista 57 % oli oppivelvollisia.

Koulutuksen rahoitus ja opiskelijan opintososiaaliset etuudet

Tutkintokoulutukseen valmentavaa koulutusta rahoitetaan kolmen erillisen rahoitusjärjestelmän puitteissa. Nämä rahoitusjärjestelmät ovat opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa säädetyt 1) perusopetuksen rahoitus 2) lukiokoulutuksen rahoitus ja 3) ammatillisen koulutuksen rahoitus. Rahoitusjärjestelmä määräytyy sen mukaan, onko TUVA-koulutusta järjestävällä TUVA-koulutuksen järjestämislupa, ja minkä koulutusmuodon yhteyteen TUVA-koulutuksen järjestämislupa on myönnetty. Kunnan ilman järjestämislupaa järjestämää TUVA-koulutusta rahoitetaan samoin perustein kuin yksityisen perusopetuksen järjestäjän järjestämää TUVA-koulutusta.

TUVA-koulutuksen rahoitus ei ole välttämättä tasapuolista eri koulutuksen järjestäjille. Mikäli opiskelija vaihtaa koulutuksen järjestäjältä toiselle, opiskelijan perusteella määräytyvä rahoitus ei useissa tilanteissa siirry opiskelijan mukana. Erilliset rahoitusjärjestelmät ylläpitävät kuvaa erillisistä koulutuksista, vaikka TUVA-koulutus on sisällöltään samaa, riippumatta rahoitusmuodosta. Lisäksi koulutuksen järjestäjät joutuvat pohtimaan järjestämislupaa hakiessaan, mikä olisi heille edullisin rahoitusjärjestelmä. Jotta TUVA-koulutus olisi rahoituksen osalta tasapuolista kaikille järjestäjille ja jotta TUVA-koulutuksen status omana koulutusmuotonaan vahvistuisi, tulisi TUVA-koulutuksen rahoitus yhtenäistää omaksi kokonaisuudekseen.

Myös opiskelijoiden opintososiaaliset etuudet vaihtelevat koulutuksen järjestäjän pääkoulutusmuodon mukaan, mikä on omiaan saattamaan opiskelijoita keskenään epäyhtenäiseen asemaan. Etuuksien yhdenmukaistamista olisi selvitettävä osana kokonaisuutta.

Lastensuojelulain mukaisesti sijoitetut nuoret

Lastensuojelulain mukaisesti sijoitetun nuoren TUVA-koulutuksesta aiheutuneet kustannukset eivät kuulu kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 38 §:n 2 ja 3 momentin sanamuodon mukaan kotikunnan maksuvelvollisuuden piiriin. Kyseisten lainkohtien nojalla opetuksen järjestäjä voi laskuttaa ainoastaan esi- ja perusopetuksesta aiheutuneita kustannuksia. Opetuksen järjestäjän näkökulmasta sijoitetulle nuorelle järjestettävän TUVAn rahoitukselle ei ole riittävää turvaa edellä kerrotusta johtuen, sillä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukainen TUVA-rahoitus ei välttämättä kata kaikkia koulutuksen järjestämisestä syntyneitä kustannuksia. Tämä voi johtaa siihen, että etenkin nykyisen, pitkälti siirtymäsäännökseen perustuvan TUVAn järjestämisen aikana yksityiset perusopetuksen järjestäjät kieltäytyvät ottamasta sijoitettuja nuoria TUVAn opiskelijoiksi.

Vaikeimmin kehitysvammaiset opiskelijat

TUVA-lain 3 §:n 3 momentin mukaisesti TUVA-koulutusta voivat järjestää vaativan erityisen tuen opiskelijoille vain ne ammatillisen koulutuksen järjestäjät, joilla on ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 27 §:n 2 momentin mukainen järjestämislupa. Rajauksen tarkoituksena on ollut varmistaa, että opetuksen järjestäjillä on edellytykset järjestää sellaista TUVAn koulutusta, joka toimii väylänä vaativana erityisenä tukena järjestettävään tutkintokoulutukseen. Ammatillisen oppilaitosten vaikeimmin vammaisille opiskelijoille tarkoitettu työhön ja itsenäiseen elämään valmistava koulutus (TELMA) säilyi uudistuksessa nykyisellään. TELMA-koulutus antaa sairauden tai vamman vuoksi erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille henkilökohtaisten tavoitteiden ja valmiuksien mukaista opetusta ja ohjausta. Yksityiset perusopetuksen järjestäjät ovat ennen TUVAn koulutuksen voimaantuloa järjestäneet vaikeimmin vammaisille oppilaille perusopetuksen lisäopetusta. Tällöin nuori on voinut jatkaa samassa tutussa kouluympäristössä koko koulupolkinsa ajan. TUVAn kirjauksen vuoksi nämä nuoret joutuvat nyt vaihtamaan koulua perusopetuksen jälkeen ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoiksi, joko TUVAn tai TELMA-opiskelijoiksi. Vaikeimmin kehitysvammaiset oppilaat ovat lisäksi joissain tapauksissa käyneet ensin vuoden perusopetuksen lisäopetuksen ja sen jälkeen siirtyneet vielä TELMA-koulutukseen. Nykytilanteessa tällaiset opiskelijat ovat siten menettäneet yhden mahdollisen opiskeluvuoden. TUVAn koulutuksen laajentaminen selkälaisille opiskelijoille, jotka eivät tule sijoittumaan tutkintoon johtavaan toiseen asteen koulutukseen olisi vastoin TUVAn koulutuksen yleisiä tavoitteita. Osana kokonaisuutta tulee selvittää, miten TELMA-koulutusta voisi kehittää ja laajentaa niin, että se palvelisi paremmin samoja opiskelijoita kuin perusopetuksen lisäopetus vaikeimmin kehitysvammaisille on aiemmin palvellut.

3) Tavoitteet ja saavutettavat hyödyt

Selkeytetään koulutuksen järjestämistä ja vahvistetaan koulutuksen järjestäjien yhtenäisyyttä uudistamalla TUVAn koulutuksen rahoitusta. Uudistus edistää koulutuksen järjestäjien mahdollisuutta ennakoita aiempaa paremmin saamaansa rahoitusta.

Parannetaan opiskelijoiden yhdenvertaisuutta selkiyttämällä opiskelijoiden opintososiaalisia etuuksia. Selkeyttämällä sijoitettujen nuorten TUVA-koulutuksen rahoitusta ja varmistamalla vaativan erityisen tuen opiskelijoiden koulutusmahdollisuuksia vahvistetaan heikoimmassa asemassa olevien nuorten koulutuksellista yhdenvertaisuutta.

Yhtenäistämällä TUVA-koulutusta voidaan edistää opiskelijoiden aitoa valinnanmahdollisuutta suorittaa ammatillisten opintojen lisäksi myös lukio-opintoja sekä korottaa perusopetuksen arvostuksia.

4) Keinot perusteluineen

Uudistetaan TUVA-koulutuksen rahoitusta koskeva lainsäädäntö omaksi kokonaisuudekseen. Yhtenäistäminen selkeyttää rahoitusta, tasapuolistaa eri koulutusmuotojen asemaa TUVA-koulutuksen järjestäjinä sekä vahvistaa TUVA-koulutuksen statusta omana koulutusmuotonaan. Muutetaan nykyistä rahoituslainsäädäntöä lastensuojelulain mukaisesti sijoitettujen nuorten TUVA-koulutuksesta aiheutuneiden kustannusten korvaamiseksi.

Selvitetään TUVA-koulutuksesta saadut kokemukset ja lainsäädännön toimivuus mukaan lukien järjestäjäverkko ja vaikeimmin vammaisten koulutusmahdollisuudet. Järjestämislupien riittävyyttä ja koulutustarvetta tarkastellaan ja arvioidaan koulutuksen saavuttavuuden näkökulmasta sekä niin, että koulutuksella voidaan edistää opiskelijoiden aitoa valinnanmahdollisuutta tutkintokoulutukseen siirtymisessä.

Uudistetaan TUVA-koulutusta koskevaa lainsäädäntöä selvityksen perusteella siten, että se yhdenmukaistaa eri opiskelijoiden saamia palveluja ja tukee koulutuksen järjestäjien yhteistyötä eri koulutusmuotojen kesken sekä koulutuksen hankintaa.

5) Vaikutukset

Uudistus edistää koulutuksen tarkoituksenmukaista järjestämistä ja rahoituksen ennakointia sekä selkeyttää kokonaistilannetta. Lisäksi uudistus edistää opiskelijoiden ja koulutuksen järjestäjien yhdenvertaisuutta.

6) Kokonaiskustannukset, valtion rahoitus (hallituskauden aikana ja vuosittain)

Rahoituksen uudistus toteutettaisiin kustannusneutraalisti. Lastensuojelulain mukaisesti sijoitettujen TUVA-opiskelijoiden rahoitus tulisi varmistaa samassa yhteydessä. Tarkemmat kustannukset tulisi selvittää tältä osin. Lisäksi TUVA-koulutuksen toimivuutta ja uudistamistarpeita koskevasta selvitystyöstä aiheutuu vähäisiä kustannuksia.

7) Yhteyshenkilöt ja yhteystiedot (puhelin, sp-osoite)

ylivohtaja Petri Lempinen, 0295 330 180, petri.lempinen@gov.fi

ylivohtaja Eeva-Riitta Pirhonen, 0295 330 258, eeva-riitta.pirhonen@gov.fi

8) Muut valmisteluun osallistuneet ministeriöt ja tahot